

2019

M.A.

1ST Semester Examination

SANSKRIT

PAPER – SAN – 102

Full Marks :50

Time : 2 Hours

Answer all questions

*The figures in the right hand margin indicate marks**Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable**Illustrate the answers wherever necessary*सर्वे प्रश्नाः सुरगिरा समाधेयाः।

1. चतुर्णां प्रश्नानामुत्तरं देयम्

4X2

- क) कठोपनिषदः कः उत्सः? तत्र कति अध्यायाः सन्ति ?
- ख) शतपथब्राह्मणः कस्मिन् वेदे अन्तर्भावः? तस्य नामकरणस्य याथार्थ्यं किम् ?
- ग) किं नाम सत्रम् ? किं नाम महासत्रम् ? तयोः भेदः कः?
- घ) अन्नं ह प्राणः—अस्मिन् मन्त्रे पूत्रेण सह कस्य उपमा क्रियते ?
- ङ) नचिकेता तृतीयवरं किं प्रार्थितवान् ?
- च) चतुर्युगानां सञ्चरणविषये इन्द्रः किमुक्तवान् ?
- छ) न तत्र चक्षुर्गच्छति न वाग् गच्छति नो मनः—इत्यस्य कोऽर्थः?
- ज) नचिकेतसः प्रीतिनिमित्तं यमः चतुर्थवरं किं दत्तवान्?

(Turn Over)

2. यथेच्छं चतुर्णां व्याख्या कार्या

4X4

- क) स होवाच पितरं तत कस्मै मां दास्यतीति ।
द्वितीयं तृतीयं तं होवाच मृत्यवे त्वा ददामीति॥
- ख) वैश्वानरः प्रविशत्यतिथिब्राह्मणो गृहान्।
तस्यैतां शान्तिं कुर्वन्ति हर वैवस्वतोदकम्॥
- ग) केनेषितं पतति प्रोषितं मनः केन प्राणः प्रथमः प्रैति युक्तः।
केनेषितां वाचमिमां वदन्ति चक्षुः श्रोत्रं क उ देवो युनक्ति॥
- घ) यद्वाचाऽनभ्युदितं येन वाग्भ्युदयते।
तदेव ब्रह्म त्वं विद्धि नेदं यदिदमुपासते॥
- ङ) पुष्पिणौ चरतो जङ्घे भूष्णूरात्मा पुलग्रहिः।
शरेऽस्य सर्वे प्राप्मानः भ्रमेण प्रपथे हतश्चरैवेति॥
- च) आस्ते भग आसीनस्योर्ध्वं स्तिष्ठति तिष्ठतः।
शेते निपत्यमानस्य चराति चरतो भगश्चरैवेति॥
- छ) अहरहः स्वधा कुर्यादिदिपात्रात् तथैतं पितृयज्ञम्।
- ज) स्वाध्यायो वै ब्रह्मयज्ञः।

3. कयोश्चिद् द्वयोः उत्तरं देयम् ।

8X2

- क) ऐतरेयब्राह्मणान्तर्गतं शुनशेषोख्यानं विवृत्य चरैवेति इत्यस्य तात्पर्यार्थः लिखत।
- ख) यमं निकषा नचिकेतसः प्रार्थितस्य द्वितीयवरस्य स्वरूपमालोचयत।
- ग) केनोपनिषदानुसारं ब्रह्मस्वरूपमालोचयत।
- घ) के पञ्चमहायज्ञाः? महायज्ञेषु द्वयोः यज्ञयोः स्वरूपं निरूपयत।

(Internal Assessment :10 marks)

समाप्तम्